

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/rys-historyczny/po-1991/24102,Rzymskokatolicke-Duszpasterstwo-Strazy-Granicznej.html>
2024-07-16, 20:28

Rzymskokatolickie Duszpasterstwo Straży Granicznej

Straż Graniczna od początku swojego istnienia (tj. od 1991r.) była otwarta dla duszpasterstwa^[1]. W pierwszych latach jej istnienia opiekę duszpasterską nad poszczególnymi komendami i strażnikami sprawowali księża diecezjalni (np. ks. prał. Mieczysław Żuchnik w Kętrzynie, czy ks. prał. Stanisław Czachor w Nowym Sączu) lub kapelani wojskowi. Okazjami duszpasterskimi stawały się spotkania wigilijne, świąteczne, msze św. z okazji ślubowania i promocji.

Z biegiem czasu kierownictwo Straży Granicznej uświadamiało sobie, że praca duszpasterska w Straży Granicznej nie może opierać się na miejscowych kapłanach diecezjalnych, lecz z racji swej specyfiki winna być ujęta w ramy organizacyjne Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego. Takim sygnałem było m.in. zaproszenie w 1992 roku biskupa polowego Wojska Polskiego Sławoja L. Głódzia na uroczystość nadania i poświęcenia sztandarów dla Karpackiego Oddziału Straży Granicznej (16 maja 1992r.) oraz dwóch jednostek Straży Granicznej stacjonujących w Kętrzynie: Warmińsko – Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej i Centrum Szkolenia Straży Granicznej (14 listopada 1992r.).

Zorganizowanie regularnej posługi duszpasterskiej w Straży Granicznej stało się możliwe dopiero w 1993r.

Powstanie rzymskokatolickiego dekanatu Straży Granicznej

Pierwszym etatowym kapelanem Straży Granicznej został ks. kpt. Kazimierz Tuszyński. Było to możliwe na mocy porozumienia pomiędzy biskupem polowym WP Sławojem L. Głodziem a ministrem MSW Andrzejem Milczanowskim z dnia 30 czerwca 1993r. Ks. Tuszyński został skierowany do Kętrzyna i objął posługą duszpasterską funkcjonariuszy, pracowników oraz słuchaczy Centrum Szkolenia Straży Granicznej i Warmińsko – Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej. Jego zadaniem było utworzenie struktury duszpasterskiej i zorganizowanie kaplicy Straży Granicznej na terenie koszar.

W latach 1993 – 1994 zostali powołani do służby w Straży Granicznej na etacie pracownika

cywilnego następujący duchowni:

- ks. Zbigniew Kępa (Nowy Sącz)
- ks. Mieczysław Jackowiak (Lubań)
- ks. dr Sławomir Kawecki (GPK Warszawa - Okęcie)
- ks. Krzysztof Gromek (Chełm)
- ks. Andrzej Gut (Przemyśl)
- ks. Stefan Dmoch (Berżniki)
- ks. Lucjan Dolny (Koszalin)
- oraz Ryszard Preuss (Gdańsk)
- w późniejszym czasie dołączył do tego grona ks. Wojciech Warchoła

Biskup polowy Sławoj Leszek Głódź 17 czerwca 1994 roku powołał do istnienia Dekanat Straży Granicznej. Pierwszym dziekanem został ks. kpt. Kazimierz Tuszyński.

Powołanie Dekanatu miało bardzo ważne znaczenie dla duszpasterstwa Straży Granicznej, gdyż wyłączało to duszpasterstwo ze struktur wojskowych i umożliwiało wypracowanie form i metod dostosowanych do charakteru służby funkcjonariuszy i pracowników formacji podporządkowanej pod resort Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji[2].

W 1994 roku Dekanat obejmował jedną parafię (Parafia SG pw. św. Mateusza Ewangelisty) oraz pięć ośrodków duszpasterskich[3].

W latach 1998 - 2000 trzy ośrodki zostały przekształcone w parafie[4]. Istniały wtedy następujące parafie:

- Parafia SG pw. bł. ks. kmdr Władysława Miegonia w Chełmie[5]
- Parafia SG pw. św. Mateusza Ewangelisty w Kętrzynie[6]
- Parafia SG pw. św. Siostry Faustyny Kowalskiej w Koszalinie[7]
- Parafia SG pw. Wszystkich Świętych w Nowym Sączu[8]

W 2000 roku oprócz parafii SG funkcjonowało jeszcze sześć ośrodków duszpasterskich prowadzone przez kapelanów SG:

- w Białymstoku
- w Gdańsku - Nowym Porcie
- w Lubaniu
- w Przemyślu
- w Raciborzu

- w Szczecinie

oraz dwa ośrodki obsługiwane przez kapelanów MON: w Kłodzku i Krośnie Odrzańskim[9].

W 2011 roku funkcjonują trzy parafie SG: w Kętrzynie, Koszalinie i w Nowym Sączu (ta zmieniła tytuł na „Bożego Miłosierdzia”) oraz ośrodki duszpasterskie w oddziałach w Białymstoku, Chełmie, Gdańsku, Krośnie Odrzańskim, Lubaniu, Kłodzku, Raciborzu oraz Przemyślu.

W dniu 27 września 2007 roku katolicki dekanat Straży Granicznej otrzymał etat wicedziekana. Pierwszym wicedziekanem został mianowany ks. ppłk SG Zbigniew Kępa.

Dnia 1 marca 2009r. nastąpiła zmiana na stanowisku dziekana Straży Granicznej. Na emeryturę odszedł ks. prał. kan. płk Kazimierz Tuszyński[10], zaś na jego miejsce został powołany ks. płk Zbigniew Kępa. Wicedziekanem został ks. ppłk Stefan Dmoch.

W struktury katolickiego dekanatu Straży Granicznej nie są włączeni kapelani SG Kościoła Grekokatolickiego. Ze względu na specyfikę liturgiczną i dyscyplinę kościelną podporządkowani są dekanatowi grekokatolickiemu funkcjonującemu w ramach Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego.

Należy także wspomnieć, że w Straży Granicznej strukturę dekanatu posiada duszpasterstwo prawosławne i ewangelickie[11].

Duszpasterstwo katolickie w Centrach, Ośrodkach i Oddziałach Straży Granicznej

Dekanat rzymskokatolicki Straży Granicznej obejmuje parafie SG oraz ośrodki duszpasterskie SG. Ich liczba i miejsce zmieniały się w ciągu 20-lecia istnienia formacji, w zależności od przeprowadzanych zmian organizacyjnych oraz potrzeb duszpasterskich. Duszpasterstwo w Bieszczadzkiem Oddziale Straży Granicznej

Początki duszpasterstwa w Bieszczadzkiem Oddziale SG wiążą się z osobą o. Andrzeja Guta, zaangażowanego w duszpasterstwo mundurowe od 1 grudnia 1991 roku. W dniu 1 marca 1995r. został on proboszczem Parafii Wojskowej w Przemyślu, zaś na etat kapelana zawodowego SG przeszedł w styczniu 1996 roku[12]. Po jego przeniesieniu do Nowego Sącza w grudniu 2008r., posługę kapelana Oddziału spełnia ks. mjr Wojciech Warchoła.

Ośrodek nie posiada swojego miejsca liturgicznego. Do 2008 roku duszpasterstwo korzystało z kościoła garnizonowego oo. karmelitów pw. św. Teresy z Awila w Przemyślu.

Od 2009r. na miejsce spotkań liturgicznych służy kościół garnizonowy pw. Matki Bożej Królowej Polski znajdujący się na terenie szpitala wojskowego.

Posługą duszpasterską objęte są takie placówki Straży Granicznej jak: Horyniec Zdrój, Lubaczów, Korczowa, Medyka, Hermanowice, Hawniki, Wojtkowa, Krościenko, Czarna Góra, Stuposiany, Ustrzyki Górne, Wetlina, Sanok oraz Rzeszów – Jesionka.

Od 2008 roku kapelan oddziału pomaga także w duszpasterstwie w szpitalu wojskowym.

Duszpasterstwo w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie zostało ustanowione dekretem biskupa polowego WP Sławoja L. Głódzia 12 lipca 1993r. [13]. Kapelanem Ośrodka został mianowany ks. Lucjan Dolny, który do obecnej chwili (marzec 2011r.) spełnia swoje obowiązki.

W lutym 1994r. w budynku szkoły zaadaptowano i wyposażono jedną z sal wykładowych, by mogła służyć do celów liturgicznych. W Sali modlitwy celebrowano msze św. we wszystkie niedziele i święta, z okazji ślubowań oraz promocji chorążackich i oficerskich.

Dnia 9 października 2000r. biskup polowy Sławoj L. Głódź podniósł dotychczasowy ośrodek do rangi parafii, mianując proboszczem dotychczasowego kapelana ks. mjr. Lucjana Dolnego. Dużym problemem dla duszpasterstwa była szczupłość miejsca na liturgię. Dlatego też podjęto starania o adaptację pomieszczeń niewykorzystywanych warsztatów. Prace w znacznej mierze wykonano w czynie społecznym, systemem gospodarczym.

W dniu 1 września 2002r. w budującej się kaplicy odprawiono pierwszą mszę św. w intencji poległych w II wojnie światowej. W dniu 5 października 2007r. Parafia otrzymała relikwie św. Faustyny Kowalskiej.

Kapelan – proboszcz jest także wykładowcą etyki w Ośrodku. Jest ponadto zaangażowany w duszpasterstwo diecezji koszalińsko – kołobrzeskiej, prowadzi wykłady z logiki w Seminarium Duchownym i na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego.

Duszpasterstwo w Centrum Szkolenia Straży Granicznej i Warmińsko - Mazurskim Oddziale Straży Granicznej

W dniu 30 czerwca 1993r. Biskup Polowy wydał dekret, w którym powierzył ks. kpt. dr Kazimierzowi Tuszyńskiemu opiekę duszpasterską nad słuchaczami, pracownikami Straży Granicznej i ich rodzinami [14]. Do tego czasu od 1990r. środowisku żołnierzy WOP i funkcjonariuszy SG służył ks. prał. Mieczysław Żuchnik, proboszcz Parafii pw. św. Jerzego w Kętrzynie [15].

Biskup Polowy Sławoj L. Głódź erygował Parafię Straży Granicznej pw. św. Mateusza w Kętrzynie 20 września 1993r. Za ośrodek kultu służyła kaplica nosząca takie samo wezwanie jak parafia, mieszcząca się w jednym z budynków koszarowych (w nieużywanej już stołówce) poświęcona 12 maja 1994r. [16].

Oddział i Centrum miały kilku kapelanów, którzy zmieniali się podejmując inne duszpasterskie wyzwania. Byli nimi:

- ks. płk SG Kazimierz Tuszyński (1993 - 1996)
- ks. płk SG Zbigniew Kępa (1996 - 2004)
- ks. kpt. SG Wiesław Kondraciuk (2004 - 2007)
- ks. kmdr ppor. SG Ryszard Preuss (2007 - 2009)

Od 15 października 2009r. funkcję proboszcza Parafii SG w Kętrzynie spełnia ks. ppor. SG Jacek Dzwonek.

Parafia personalna SG pw. św. Mateusza obejmuje funkcjonariuszy i pracowników Centrum Szkolenia Straży Granicznej i Warmińsko – Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej. Kapelan włącza się w działalność szkoleniową Centrum zajmując się m.in. edukacją etyczną.

Kapelani służący w Kętrzynie ściśle współpracują z dekanatami Kętrzyn I i Kętrzyn II pomagając m.in. w okresie rekolekcji adwentowych i wielkopostnych. Bliskie więzi łączą duszpasterstwo SG z Parafią św. Jerzego w Kętrzynie. Kościół św. Jerzego jest miejscem wielu uroczystości religijno – patriotycznych, mszy św. przed promocją.

Ponieważ teren działalności służbowej Warmińsko – Mazurskiego Oddziału SG jest zróżnicowany wyznaniowo kapelani SG podejmują działalność ekumeniczną. W Centrum i w Oddziale pełnią także posługę kapelani: prawosławny, ewangelicki i grekokatolicki.

Parafia SG w Kętrzynie od lat współpracuje z Domem Dziecka w Bartoszycach. Kolejne grupy szkolących się funkcjonariuszy odpowiadają na apel parafii i wspierają tę instytucję materialnie, bądź w formie sprzętu elektronicznego, wycieczek, zorganizowanego wycieczki [\[17\]](#).

Duszpasterstwo w Karpackim Oddziale Straży Granicznej

Początki duszpasterstwa formacji granicznych stacjonujących w Nowym Sączu sięgają roku 1990, tj. okresu po przemianach społeczno – politycznych w kraju. W ostatnim roku istnienia Karpackiej Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza pierwsze duszpasterskie kroki w sądeckich koszarach stawiał ks. prał. Stanisław Czachor. Do pracy z żołnierzami WOP skierował swojego wikariusza z parafii pw. św. Kazimierza – ks. Zbigniewa Kępe.

W 1992r. biskup polowy Sławoj Leszek Głódź erygował Ośrodek duszpasterski Karpackiego Oddziału Straży Granicznej, a następnie 1 listopada 1998r. parafię pw. Wszystkich Świętych [\[18\]](#). W maju 2004r. biskup polowy dokonał zmiany tytułu parafii na parafię pw. Bożego Miłosierdzia [\[19\]](#).

Duszpasterstwo początkowo posiadało niewielkie pomieszczenie sąsiadujące z salą

wykładową, która stawała się miejscem celebry mszy św. Od 1998r. korzystało z kaplicy należącej do Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nowym Sączu. W dniu 5 maja 2008 roku biskup polowy Tadeusz Płóski poświęcił kaplicę mieszczącą się w budynku sztabowym Oddziału[20].

Kapelanami oddziału byli:

- ks. mjr SG Zbigniew Kępa (1991 - 1996)
- ks. Stanisław Góral (1997 - 1998)
- ks. mjr SG Wojciech Warchoła (1998 - 1998)
- ks. mjr SG Krzysztof Gromek (1999 - 2001)
- i ponownie ks. mjr SG Wojciech Warchoła (2001-2008)

Od 1 grudnia 2008r. funkcję proboszcza Parafii SG w Nowym Sączu pełni o. ppłk SG Andrzej Gut[21].

Opieką duszpasterską objęte są następujące podmioty wcho-dzące w skład Karpackiego Oddziału Straży Granicznej: PSG: Kraków - Balice, PSG Żywiec, PSG Sromowce, PSG Lipnica Wielka; PSG Zakopane, PSG Tarnów, PSG Piwniczna Zdrój, Komenda Oddziału wraz z Pododdziałem Reprezentacyjnym SG oraz Orkiestra Reprezentacyjna Straży Granicznej.

Duszpasterstwo w Morskim Oddziale Straży Granicznej

Duszpasterstwo w Morskim Oddziale Straży Granicznej w Gdańsku zapoczątkował ks. Ryszard Preuss. W dniu 1 września 1993r. został on kapelanem pomocniczym Oddziału. Pełnił wtedy funkcję proboszcza Parafii rzymskokatolickiej pw. św. Jadwigi Śląskiej w Gdańsku - Nowym Porcie. Po uzawodowieniu Straży Granicznej ustąpił z urzędu proboszcza parafii cywilnej i pomagał w duszpasterstwie w Parafii Wojskowej w Gdańsku - Wrzeszczu, pełniąc m.in. funkcję kapelana 7. Szpitala Marynarki Wojennej. Posługę w Morskim Oddziale zakończył w maju 2007 roku, obejmując funkcję proboszcza Parafii SG w Kętrzynie.

Następcą ks. R. Preussa został ks. por. Wiesław Kondraciuk, który zamieszkał przy kościele garnizonowym w Gdańsku - Wrzeszczu w charakterze wikariusza parafii. Kolejnym kapelanem oddziału został ks. ppor. Andrzej Szpura (od lipca 2009r.). Biskup polowy zlecił mu wykonywanie dodatkowych obowiązków: wikariusza Parafii Wojskowo - Cywilnej w Gdańsku - Wrzeszczu, kapelana 7. Szpitala Marynarki Wojennej oraz kapelana Urzędu Celnego w Gdańsku, Oddziałów Celnym w Gdańsku, Gdańsku Rębiechowie i Starogardzie Gdańskim.

Posługa kapelana Oddziału obejmuje funkcjonariuszy i pracowników komendy Oddziału, placówek SG: Krynica Morska, Elbląg, Gdańsk, Gdańsk - Rębiechowo, Gdynia, Władysławowo, Łeba, Ustka, Darłowo, Kołobrzeg, Rewal, Świnoujście oraz dwóch dywizjonów SG Kaszubskiego i Pomorskiego.

Duszpasterstwo w Nadbużańskim Oddziale Straży Granicznej

Zręby duszpasterskie Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie tworzył ks. Krzysztof Gromek. Posługę duszpasterską w Oddziale rozpoczął w 1993 roku, zaś zakończył w grudniu 1999r., kiedy to został przeniesiony do Karpackiego Oddziału Straży Granicznej w Nowym Sączu.

Ranga duszpasterstwa Oddziału zmieniała się. Od 1993 do 1999r. był to ośrodek duszpasterski, zaś od 9 grudnia 1999r. do 14 czerwca 2001 – Parafia Straży Granicznej pw. błogosławionego ks. kmdr. Władysława Miegonia.

Parafia Straży Granicznej została rozwiązana po utworzeniu w czerwcu 2001r. Parafii Wojskowej pw. św. Kazimierza w Chełmie. Pełniący służbę w Nadbużańskim Oddziale mogli odąd uczestniczyć w liturgii i przyjmować sakramenty św. w kościele św. Kazimierza, który został przez archidiecezję lubelską przekazany (w zamian za kościół garnizonowy w Puławach) Ordynariatowi Polowemu Wojska Polskiego. Kapelan oddziału od tego czasu stał się wikariuszem wojskowej parafii.

Kapelanami Nadbużańskiego Oddziału byli:

- ks. mjr. Krzysztof Gromek (1993 – 1999)
- ks. mjr. Wojciech Warchoła (proboszcz Parafii SG 1999 – 2000)
- ks. Wiesław Kondraciuk (2000 – 2005)
- ks. Mirosław Kurjaniuk (2005 – 2007)
- ks. Andrzej Szpura (2007 – 2009)
- oraz ks. Jarosław Nowak (2009 – 2011)

Od 1 lutego 2011 kapelanem oddziału został ks. ppłk Mirosław Kurjaniuk, który otrzymał inny status wobec parafii wojskowej, a mianowicie status rezydenta [\[22\]](#).

Ks. Wiesław Kondraciuk w wywiadzie udzielonym dwutygodnikowi „Nasza Służba” tak scharakteryzował swoją służbę w Oddziale:

„Opieką duszpasterską obejmuję Komendę Oddziału, współpracuję z Panem Komendantem i Kadrą kierowniczą we wszystkich sprawach dotyczących naszej służby. Jestem z nimi, kiedy się nam wszystko udaje, ale także w chwilach, gdy są jakieś zagrożenia, czy jakieś nieszczęśliwe wypadki. Moja praca kapelana obejmuje funkcjonariuszy służby kandydackiej. W pierwszym okresie, od wcielenia do ślubowania jestem wśród nich codziennie, prowadzę katechezy na temat chrześcijaństwa, moralności, etyki funkcjonariusza; są też kursy przedmałżeńskie. Kiedy „rozejdą się” na inne kompanie odwiedzam ich; rozmawiamy o problemach życiowych. Odwiedzam także funkcjonariuszy, którzy pracują na przejściu granicznym w Terespolu. Swoją posługą obejmuję także funkcjonariuszy zawodowych w naszym Oddziale. Jestem z nimi w chwilach radosnych,

błogosławię ich małżeństwa, udzielam Chrztu ich dzieciom.

Jestem także z nimi w chwilach trudnych, kiedy umiera ktoś z ich najbliższych, czy ktoś z funkcjonariuszy ulega wypadkowi, czy następuje nagła śmierć; takie przypadki w swojej służbie już miałem.

Raz w miesiącu, raz na dwa miesiące, udaję się do placówek granicznych, na przejścia Hrebenne, Dorohusk, Sławatycze, Terespol i do strażnic rozsianych na całej granicy wschodniej naszego Oddziału i tam mam spotkania z funkcjonariuszami. Są to najczęściej katechezy dotyczące chrześcijaństwa i etyki służby. Dzięki temu funkcjonariusze zapraszają mnie też, żebym gdzieś tam na granicy, w ich parafiach rodzinnych błogosławił ich małżeństwa, czy też prowadził uroczystości pogrzebowe ich bliskich. Ciągłe jestem do dyspozycji i na ich wezwanie; każdą ich sprawę przedstawiam komu trzeba i staram się być im pomocny”[23].

Praca kapelana ks. Wiesława Kondraciuka została doceniona przez ówczesnego komendanta Oddziału ppłk Marka Dominiaka. W wywiadzie dla „Naszej Służby” powiedział m.in.:

„Chcę zaznaczyć, że na etacie Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej jest ks. kapelan. Posługa jaką sprawuje wśród Kadry, pracowników cywilnych, funkcjonariuszy służby kandydackiej jest ile widziana i oczekiwana przez większość funkcjonariuszy. Ks. kapelan odgrywa dużą rolę w odniesieniu do funkcjonariuszy służby kandydackiej i jest mi w tym względzie bardzo pomocny. Dociera do nich w pierwszych dniach po wcieleniu ich do służby; ma z nimi bezpośredni i dobry kontakt. Wielokrotnie potrafił dotrzeć do nich łatwiej, niż przełożeni (...).” [24]

Kapelan posługą obejmuje Komendę Oddziału oraz Placówki SG: Dorohusk, Hrebenne, Włodawa, Bohukały, Wola Uhruska, Chłopiżyn, Łaszczów, Dołhobyców, Kryłów, Hrubieszów, Horodło, Skryhiczyn, Zbereże, Dołhobrody, Kodeń, Terespol, Janów Podlaski oraz Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców i Areszt w Celu Wydalenia w Białej Podlaskiej.

Duszpasterstwo w Nadodrzańskim Oddziale Straży Granicznej

Nadodrzański Oddział Straży Granicznej rozpoczął swoją działalność 1 czerwca 2009r. Jego poprzednikiem był Lubuski Oddział Straży Granicznej, mający mniejszy zasięg terytorialny[25]. Systematyczna opieka duszpasterska w Lubuskim Oddziale SG rozpoczęła się w 1992r., a więc jeszcze przed formalnym ustanowieniem dekanatu SG. W tym to roku ks. mjr Jan Babacz, proboszcz Parafii Wojskowej w Krośnie Odrzańskim doprowadził do powstania na terenie Oddziału izby modlitwy. Uroczystego jej poświęcenia dokonał 3 lutego 1993r. ks. mjr Waldemar Irek – dziekan Śląskiego Okręgu Wojskowego[26].

Duszpasterzami Oddziału, z polecenia biskupa polowego, byli proboszczowie parafii wojskowej w Krośnie Odrzańskim, wspomniany już ks. mjr Jan Babacz, oraz od 15 czerwca 2004r. do 2007r. ks. mjr Edward Olech[27].

Kapelani wojskowi troszczyli się o funkcjonariuszy i pracowników SG w Komendzie Lubuskiego Oddziału SG, w granicznych placówkach kontrolnych, strażnicach, kompanii zabezpieczenia i kompanii odwodowej oraz w plutonie specjalnym. Najwięcej czasu poświęcali jednak funkcjonariuszom służby kandydackiej.

W 2007r. Oddział otrzymał kapelana SG, którym został ks. ppor. Jacek Dzwonek. Pracował on w Oddziale do października 2009r. Jego następcą został ks. kpt. SG Mirosław Kurjaniuk. Od 1 lutego 2011r. kapelanem oddziału jest ks. Jarosław Nowak.

Powiększenie terytorium Oddziału, po powstaniu Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej stawia duże wymagania przed kapelanem. Funkcjonariusze pełnią służbę na dużym obszarze. Oddział ochrania najdłuższy odcinek granicy Rzeczypospolitej, bo aż 505,10 km. Placówki Straży Granicznej mieszczą się w Szczecinie, Poznaniu, Kostrzynie nad Odrą, Krośnie Odrzańskim, Zielonej Górze – Babimoście, Świecku, Gubinku, Olszynie, Kaliszu i Zgorzelcu.

Kapelan zajmuje się duszpastersko także cudzoziemcami przebywającymi w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców znajdującym się na terenie Komendy Oddziału. Osadzeni są tam głównie wyznawcy innych religii. Jeżeli jednak są tam chrześcijanie, mają możliwość kontaktu z kapelanem SG.

Dzięki współpracy z miejscową Parafią Wojskową funkcjonariusze mogą przyjmować sakramenty św. w Kościele Garnizonowym w Krośnie Odrzańskim.

Kapelan włącza się w pomoc duszpasterską parafii diecezji zielonogórsko – gorzowskiej, w której mieszkają funkcjonariusze i pracownicy SG. Systematyczna pomoc obejmuje Dekanat krośnieński. Pomaga także w miejscowej parafii wojskowej.

W dniach 22 - 24 listopada 2010r. na terenie oddziału odbyła się odprawa katolickiego dekanatu Straży Granicznej. Księża kapelani mogli zapoznać się m.in. z funkcjonowaniem Polsko - Niemieckiego **Centrum Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku**[\[28\]](#).

Duszpasterstwo w Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej

Nadwiślański Oddział Straży Granicznej rozpoczął swoją działalność 15 września 2004 roku. Ośrodek duszpasterski tegoż Oddziału został erygowany 10 marca 2005 roku, a jego pierwszym kapelanem został ks. ppłk Zbigniew Kępa. Od 26 lutego 2007 do 14 października 2009r. posługą duszpasterską służył ks. ppłk Mirosław Kurjaniuk. Jego następcą (od 15 października 2009r.) został ks. kmdr por. Ryszard Preuss, który na to miejsce został przeniesiony z Ketrzyna[\[29\]](#).

Kapelan troszczy się o funkcjonariuszy i pracowników SG w takich jednostkach organizacyjnych SG, jak: Komenda Oddziału, lotniskach w Bydgoszczy, Kielcach, Łodzi, Warszawie – Okęciu oraz w Ośrodku dla Cudzoziemców w Lesznowoli.

Ośrodek zorganizował kilka pielgrzymek, m.in. do Ziemi Świętej, do sanktuarium Matki Bożej Jazłowieckiej w Szymanowie^[30], Niepokalanowa, Czernej, Krakowa – Łagiewnik.

Ks. kmdr Ryszard Preuss zaangażowany jest w pomoc duszpasterską w parafii garnizonowej w Rembertowie oraz w szpitalu Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie.

Duszpasterstwo w Ośrodku Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej

Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu powstał 1 stycznia 2010 roku. Jego kapelanem został ks. ppłk Mieczysław Jackowiak, mający duże doświadczenie w pracy wśród mundurowych. W dniu 1 września 1991r. biskup połowy Sławoj L. Głódź powołał ks. Jackowiaka na proboszcza nowo utworzonego rejonu obejmującego Garnizon Zgorzelec z jednostkami wojskowymi, w Bolesławcu i Służbami Granicznymi w Lubaniu^[31]. Kapelan ten na początku lat dziewięćdziesiątych obsługiwał dwie jednostki wojskowe w Zgorzelcu, dwie w Dłużynie oraz Łużycki Oddział Straży Granicznej.

O swojej pracy, w okresie przed powstaniem Ośrodka, ks. ppłk Mieczysław Jackowiak napisał:

„Łużycki Oddział Straży Granicznej miał w tym czasie 19 placówek granicznych i 8 przejść granicznych. W naszym Oddziale były w ciągu roku cztery pobory do służby kandydackiej. Prowadziłem dla każdego poboru etykę i ogólne spotkania związane z duszpasterstwem Straży Granicznej. Była organizowana przed każdym ślubowaniem spowiedź dla tych młodych funkcjonariuszy służby kandydackiej i msza św. oraz błogosławieństwo w czasie ślubowania. Organizowałem rekolekcje w czasie adwentu i wielkiego postu. Rekolekcje organizowałem także dla pozostałych funkcjonariuszy i pracowników cywilnych naszego Oddziału. Organizowałem udział funkcjonariuszy naszego Oddziału w uroczystościach państwowych i świętach Straży Granicznej. Opłatek dla funkcjonariuszy i pracowników cywilnych, a dla funkcjonariuszy służby kandydackiej wigilię. Wyjścia młodego rocznika na mszę św. do naszego parafialnego Kościoła. Wyjazdy dla każdego rocznika do sanktuarium w Krzeszowie i w Góry oraz [do] przynajmniej jednej placówki granicznej. W kancelarii przyjmowałem funkcjonariuszy i pracowników cywilnych na rozmowy prywatne, rodzinne. Trwało przygotowanie do sakramentów dzieci funkcjonariuszy do pierwszej komunii św., sakramentu bierzmowania, przygotowania do sakramentu małżeństwa i udzielanie tego sakramentu, odwiedziny chorych w różnych szpitalach. Uczestniczyłem w pogrzebach funkcjonariuszy, pracowników cywilnych, ich rodzin, a także emerytów wojskowych WOP i SG oraz kombatantów”^[32].

Straż Graniczna w Lubaniu nie ma swojego kościoła, ani też kaplicy. Duszpasterstwo korzysta z diecezjalnego kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Jakuba, którego proboszczem jest wspomniany ks. ppłk Mieczysław Jackowiak. Funkcjonariusze i pracownicy mieli duży udział w budowie tej świątyni. Mieści ona także „kaplicę Straży Granicznej” noszącą wezwanie Sługi Bożego Jana Pawła II.

Okres jednego roku funkcjonowania Ośrodka jest zbyt krótki, aby wypracować stałe formy posługi duszpasterskiej ukierunkowane zarówno na kadre szkoleniową jak i na kursantów. Pewną pomocą w tym względzie są doświadczenia w pracy duszpasterskiej zdobyte przez księży kapelanów z podobnych Ośrodków Szkoleniowych SG w Koszalinie i w Kętrzynie.

Duszpasterstwo w Podlaskim Oddziale Straży Granicznej

Ośrodek duszpasterski Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku został powołany 15 września 1994r. dekretem biskupa połowego Sławoja L. Głódzia, który mianował ks. Stefana Dmocha kapelanem tegoż Oddziału. Wcześniej, w latach 1991 – 1994, posługę duszpasterską sprawował proboszcz parafii wojskowej ks. kpt. Marian Wydra^[33].

Parafia posiadała niewielką izbę modlitwy na terenie koszar oraz w strażnicy w Hołnach Wolmera, noszącą wezwanie św. Mateusza^[34].

Od 1 kwietnia 2009r. kapelanem Oddziału jest ks. kpt. SG Wiesław Kondraciuk.

Zadaniem kapelana jest duszpasterska troska o funkcjonariuszy i pracowników w Komendzie Oddziału oraz:

- na przejściach drogowych: Czeremcha – Połowce, Białowieża, Bobrowniki i Kuźnica
- na przejściach kolejowych: Narewka – Siemianówka, Bobrowniki, Kuźnica, na przejściu rzeczonym w Płaskiej – Rudawce
- na placówkach w Mielniku, Dubiczach Cerkiewnych, Michałowie, Krynkach, Szudziałowie, Nowym Dworze, Lipsku, Augustowie, Sejnach oraz w Rutce Tartak

Zajmuje się także Strzeżonym Ośrodkiem dla Cudzoziemców, dla których przy współpracy z Caritas Archidiecezji Białostockiej organizują pomoc materialną i prawną, a także pozyskują pomoce dydaktyczne dla dzieci.

Duszpasterstwo w Pomorskim Oddziale Straży Granicznej (1991–2009)

Z dniem 31 grudnia 2009 roku przestał istnieć Pomorski Oddział Straży Granicznej w Szczecinie. Tym samym został rozwiązany ośrodek duszpasterski tegoż Oddziału istniejący od września 1994 roku. Kapelanem Oddziału w tych latach był ks. ppik Ryszard Rozdeba. W latach 1991 –1994 opiekę duszpasterską nad funkcjonariuszami i pracownikami tego Oddziału sprawowali kapelani wojskowi z kościoła garnizonowego pw. św. Wojciecha w Szczecinie.

Po powstaniu duszpasterstwa w SG w Oddziale urządzono izbę modlitwy. Służyła ona do spotkań z funkcjonariuszami służby kandydackiej i do sprawowania mszy św. dla tych funkcjonariuszy będących przed ślubowaniem. Funkcjonariusze korzystali z Kościoła Parafialnego pw. św. Trójcy, sąsiadującego z koszarami lub z kościoła garnizonowego^[35]. Po objęciu przez ks. Ryszarda Rozdebę funkcji proboszcza parafii diecezjalnej w Pilchowie

(gmina Tanowo koło Szczecina) funkcjonariusze mogli przyjmować sakramenty św. w pięknej, zabytkowej świątyni pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Pod opieką duszpasterską kapelana były: Komenda Pomorskiego Oddziału SG, Archiwum SG, Graniczne Placówki Kontrolne, Kompania Zabezpieczenia oraz Pluton Specjalny.

W 2009 roku trudnym i odpowiedzialnym zadaniem dla kapelana była pomoc duchowa funkcjonariuszom wobec konieczności rozwiązania Oddziału, zmniejszenia liczebności funkcjonariuszy i pracowników na tym terenie i utworzenie nowych struktur podległych pod Nadodrzański Oddział Straży Granicznej. Ks. ppłk Ryszard Rozdeba zdobyte doświadczenie zawodowe wykorzystał w pracy duszpasterskiej w Śląskim Oddziale Straży Granicznej, do którego został przeniesiony w styczniu 2010 roku.

Duszpasterstwo w Sudeckim Oddziale Straży Granicznej

Ośrodek duszpasterski Sudeckiego Oddziału Straży Granicznej w Kłodzku rozpoczął swoją działalność 1 listopada 2009 roku. Do tego czasu sprawami duszpasterski funkcjonariuszy i pracowników zajmowali się proboszczowie miejscowej parafii wojskowej pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Pierwszym kapelanem SG oddziału został ks. ppor. SG Marcin Czuchraniuk[36].

Oddział nie posiada własnej kaplicy ani izby modlitwy, gdzie mogłyby się odbywać uroczystości i nabożeństwa. Kapelan oprócz Komendy Oddziału posługuje wśród funkcjonariuszy i pracowników placówek SG w Kłodzku, Wrocławiu – Strachowicach (lotnisko im. M. Kopernika), Wałbrzychu, Jeleniej Górze i w Lubaniu.

Ośrodek duszpasterski współpracuje z okolicznymi parafiami, zwłaszcza z parafią dziekańską i parafią wojskową w Kłodzku.

Z inicjatywy kapelana w jesieni 2010r. funkcjonariusze Sudeckiego Oddziału przeprowadzili kurs pomocy przedmedycznej dla diakonów Wyższego Seminarium Duchownego w Świdnicy.

Duszpasterstwo w Śląskim Oddziale Straży Granicznej

Opiekę duszpasterską nad funkcjonariuszami i pracownikami Śląskiego Oddziału Straży Granicznej rozpoczął w 1998 roku ówczesny dziekan SG ks. płk dr Kazimierz Tuszyński i spełniał ją do 2007r. W tym czasie wspomagał on także Parafię Wojskową w Gliwicach, zamieszkując na plebanii przy kościele garnizonowym. Ośrodek duszpasterski Śląskiego Oddziału nie posiadał własnego kościoła ani kaplicy. W razie potrzeby korzystał z Kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Raciborzu i kościoła parafialnego pw. św. Marii Magdaleny w Cieszynie[37].

W dniu 14 września 2007r. kapelanem Oddziału został ks. por. SG Marcin Czuchraniuk[38]. Spełniał on także obowiązki wikariusza Parafii Wojskowej w Gliwicach. Został przeniesiony 30 września 2009r. do Sudeckiego Oddziału Straży Granicznej, do Kłodzka. Od 1 listopada

2009r. kapelanem Oddziału jest ks. ppłk SG Ryszard Rozdeba, który został przeniesiony z rozwiązywanego Pomorskiego Oddziału Straży Granicznej w Szczecinie.

Kapelan posługą duszpasterską obejmuje Komendę Oddziału w Raciborzu, placówki SG w Raciborzu, Opolu, Rudzie Śląskiej, Cieszynie, Katowicach – Pyrzowicach (port lotniczy) oraz placówki zamiejscowej Opole w Nysie.

Działalność rzymskokatolickiego Dekanatu Straży Granicznej

Rzymskokatolicki Dekanat Straży Granicznej działa na podstawie porozumienia zawartego 2 maja 2007r. pomiędzy komendantem głównym Straży Granicznej a biskupem polowym Wojska Polskiego w sprawie organizacji i funkcjonowania katolickiego duszpasterstwa w Straży Granicznej[39].

Księżom kapelanom zostało przyznane prawo i zarazem zobowiązanie do:

- organizowania opieki duszpasterskiej dla funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej oraz ich rodzin, a także dla emerytów i rencistów formacji granicznych
- organizowania, przeprowadzenia i nadzorowania zajęć z etyki normatywnej
- organizowania nabożeństw, w tym z okazji świąt Straży Granicznej i uroczystości państwowych
- współdziałania z Komendantami Oddziałów, Ośrodków Szkolenia i Placówek Straży Granicznej w zakresie prowadzenia działalności oświatowo – wychowawczej wśród funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej
- współorganizowania uroczystości patriotyczno – religijnych z udziałem funkcjonariuszy, pracowników Straży Granicznej i ich rodzin, a także emerytów i rencistów formacji granicznych
- wyjazdów służbowych celem realizacji wyżej wymienionych obowiązków oraz innych zadań z zakresu działalności duszpasterskiej dziekana
- udziału z funkcjonariuszami i pracownikami Straży Granicznej w pielgrzymowaniu na cmentarze wojenne i miejsca pamięci narodowej celem oddania hołdu bohaterom z formacji granicznych i bohaterom narodowym
- zabezpieczenia logistycznego prowadzonej działalności duszpasterskiej[40]

Porozumienie z 2007 roku zastąpiło wcześniejsze Porozumienie Komendanta Głównego Straży i Biskupa Polowego Wojska Polskiego z 10 marca 1995 roku[41].

Działalność duszpasterska księży kapelanów jest bardzo różnorodna i bogata. Dziesięć lat temu, w 2001r., ks. kmdr ppor. Ryszard Preuss tak ją scharakteryzował:

„Rolę, znaczenie i zadania jakie ma do spełnienia kapelan Straży Granicznej wśród funkcjonariuszy, ich rodzin i pracowników cywilnych SG należy widzieć jako istotny element w kształtowaniu właściwych postaw funkcjonariusza. To prawda, że kapelan jest wychowawcą, a jego posługa przyczynia się do łagodzenia obyczajów w koszarach, wprowadzenia ducha braterstwa, zaufania, wzajemnego zrozumienia, poszanowania, tolerancji, odpowiedzialności, patriotyzmu, tradycji i kultury narodowej. Nade wszystko kapelan spełnia swoją posługę religijną, kapłańską przez odprawianie Mszy św. i nabożeństw, głoszenia Słowa Bożego, udzielania sakramentów św. wobec tych wszystkich, do których został posłany. Każdy z nas jako kapelan ma świadomość, że jako kapłan często dla żołnierzy czy funkcjonariuszy SG jest starszym bratem, do którego można przyjść porozmawiać. A jest to czas niełatwy dla funkcjonariusza służby stałej, przygotowawczej czy kandydackiej. Jest on często oderwany od domu, przeżywa różne problemy, kłopoty, a młodzi ludzie są tacy, jakie są nasze rodziny, społeczeństwo. Można spotkać ludzi zestresowanych, zagubionych, poszukujących sensu życia. Kapelan poprzez swoją posługę duszpasterską po prostu służy drugiemu człowiekowi czy to w indywidualnych rozmowach, czy podczas zajęć z etyki normatywnej, czy w zakresie sakramentalnym. Kapelan organizuje uroczystości o charakterze religijnym, patriotycznym, zachęcając do wierności temu, co Polskę stanowi w tysiącletniej tradycji w wierności jej duchowemu dziedzictwu.”[\[42\]](#)

Obszary zaangażowań księży kapelanów w jakiejś mierze określają coroczne plany zasadniczych przedsięwzięć duszpasterskich. Plany te, sporządzane przez księdza dziekana, zatwierdzone są zarówno przez komendanta głównego Straży Granicznej, jak też przez biskupa polowego Wojska Polskiego[\[43\]](#).

Porównując plany zasadniczych przedsięwzięć z kilku lat zauważa się:

- troskę o życie religijne funkcjonariuszy i pracowników włączając ich w rytm liturgii w kaplicach SG, z zaznaczeniem uroczystości i świąt kościelnych: np. Środa Popielcowa, Wielkanoc, Boże Ciało, adwent
- dbałość o upamiętnienie wydarzeń historycznych mających doniosłe znaczenie dla narodu: uroczystości 3 maja, 15 sierpnia, 11 listopada, ale też wspomnienie wywiezienia Polaków na Syberię, bitwy pod Monte Cassino, bitwy pod Wytocznym, rocznica powstania Wojsk Ochrony Pogranicza, Korpusu Ochrony Pogranicza
- organizowanie liturgii w rocznicę powstania Straży Granicznej (16 maja), święto Patrona Oddziałów itd.
- włączanie funkcjonariuszy i pracowników SG w ruch pielgrzymkowy diecezji wojskowej: doroczna pielgrzymka do Lourdes (V - VI) oraz na Jasną Górę (13 - 15 sierpnia)
- zainteresowanie edukacją etyczną funkcjonariuszy i pracowników SG. Księża

kapelani prowadzą wykład z etyki normatywnej w centrach i ośrodkach SG oraz pogadanki etyczne dla pełniących służbę w placówkach SG (kiedyś na strażnicach i na tzw. GPK)

- propagowanie „Zasad Etyki Funkcjonariuszy Straży Granicznej”[\[44\]](#)
- troskę o życie rodzinne funkcjonariuszy. Kapelani organizują kursy przedmałżeńskie, służą także pomocą w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych

Oprócz powyższych obszarów zainteresowań duszpasterskich są także i inne, prowadzone w wymiarze jednego czy kilku oddziałów Straży Granicznej. Zaliczyć tutaj można m.in.:

- akcję wakacyjną prowadzoną przez wiele lat przez ks. kpt. Wiesława Kondraciuka na bazie Caritas Ordynariatu Polowego WP[\[45\]](#)
- współpracę z Domem Dziecka w Bartoszycach[\[46\]](#)
- pomoc w uzyskiwaniu stypendiów dla młodzieży z ubogich rodzin funkcjonariuszy i pracowników SG z Fundacji Nowego Tysiąclecia[\[47\]](#)
- troska o rodziny funkcjonariuszy, którzy zginęli podczas pełnienia służby
- dożywianie bezdomnych i ubogich prowadzone w okresach zimowych przez Parafię SG w Koszalinie[\[48\]](#)

Dekanat Straży Granicznej zebrał już duże doświadczenie w udzielaniu pomocy osobom przeżywającym traumę po nagłej śmierci bliskiej osoby. Te doświadczenia zostały spożytkowane po katastrofie smoleńskiej (10 kwietnia 2010r.), kiedy to kapelani Straży Granicznej włączyli się w pracę zespołu w Nowotelu, będącym centrum koordynacyjnym dla rodzin, które w katastrofie lotniczej utraciły swoich bliskich.

Zakończenie

Duszpasterstwo musi odpowiadać na problemy jakie stoją przed funkcjonariuszami i pracownikami Straży Granicznej tu i teraz. Nie może żyć jedynie przeszłością, chociaż znajomość tego co było, pomaga często znaleźć wyjaśnienie dlaczego dziś jest tak, jak jest, a nie inaczej. Przed Strażą Graniczną stoją nowe wyzwania. To powoduje, że duszpasterstwo musi już teraz przygotowywać się do przemian jakie w najbliższym czasie nastąpią w formacji. Stąd też podczas odprawy, która odbyła się w dniach od 22 do 24 listopada 2010r. kapelani rzymskokatolickiego dekanatu SG zastanawiali się nad pytaniem: jak pełnić posługę duszpasterską wśród funkcjonariuszy i pracowników po wprowadzeniu zmian organizacyjnych w Straży Granicznej na granicy wewnętrznej Unii Europejskiej[\[49\]](#)? Odprawa ta ukazała, jak wiele zmieniło się w ostatnich kilku latach w Straży Granicznej jeżeli chodzi o sposób i jakość pełnienia służby przez funkcjonariuszy. Księża kapelani nie

mogą poprzestać na laurach, na celebrowaniu dotychczasowych osiągnięć, ale muszą poszukiwać nowych form pracy duszpasterskiej. Spojrzenie wstecz jest pierwszym etapem refleksji.

Opracował: **Zbigniew Kępa**, Rzymskokatolickie duszpasterstwo Straży Granicznej, w: Straż Graniczna w XX-leciu istnienia 1991-2011 (materiały poseminaryjne), Koszalin 2011.

[1] Z. Kępa, Dziesięć lat posługi duszpasterskiej w Straży Granicznej, „Nasza Służba”, nr 9 (2001), s. 6-7. W artykule można znaleźć ważniejsze wydarzenia duszpasterskie dekanatu Straży Granicznej jakie miały miejsce w latach 1991-2001. Na temat duszpasterstwa formacji granicznych istniejących przed obecną Strażą Graniczną patrz: Z. Kępa, J. Prochwicz, Duszpasterstwo w formacjach granicznych II i III Rzeczypospolitej Polskiej, [w:] Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich, pod red. J. Ziółka i in., Lublin, 2004, s. 445-475.

[2] Do 31 grudnia 1997r. był to resort Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

[3] Ośrodki Straży Granicznej istniejące w 1994r.: Gdańsk – Nowy Port – Morski Oddział Straży Granicznej, Koszalin – Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej, Lubiąż – Łużycki Oddział Straży Granicznej, Nowy Sącz – Karpacki Oddział Straży Granicznej, Warszawa – GPK Warszawa-Okęcie. Patrz: Schematyzm Ordynariatu Polowego 1994, Warszawa 1994, s. 130-131.

[4] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000..., dz. cyt., s. 355-360.

[5] Parafia pw. bł. Ks. kmdr. Władysława Mlegonia została erygowana 9 grudnia 1999r.

[6] Parafia pw. św. Mateusza Ewangelisty w Kętrzynie została erygowana 20 września 1993r.

[7] Parafia pw. św. Faustyny Kowalskiej w Koszalinie została erygowana 9 października 2000r.

[8] Parafia pw. Wszystkich Świętych w Nowym Sączu została erygowana 1 listopada 1998r.

[9] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000..., dz. cyt. s. 361-368

[10] Patrz: Podziękowanie ks. prał. pík SG Kazimierza Tuszyńskiego z racji pożegnania się ze służbą mundurową, a także z racji 15. rocznicy Dekanatu Straży Granicznej i 15. rocznicy piastowania funkcji dziekana: www.ordynariat.pl/pl/263_6759.html (dostęp 01.02.2011).

[11] W Straży Granicznej w 2011r. spełnia posługę oprócz kapelanów rzymskokatolickich: czterech kapelanów prawosławnych, dwóch kapelanów ewangelickich oraz dwóch kapelanów grekokatolickich.

[12] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000..., dz. cyt. s. 448.

[13] Dekret biskupa polowego WP Sławoja L. Głódzia, l.dz. 719/344-CP/93.

[14] Pismo Kurii Polowej, l.dz. 612/285-CP/93 z dn. 30.06.1993.

[15] Z. Kępa, Duszpasterstwo funkcjonariuszy Straży Granicznej w Kętrzynie. „Problemy Ochrony Granic. Biuletyn Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie”, nr 16 (2001), s. 83-105. Tutaj także szczegółowe informacje dotyczące posługi duszpasterskiej wśród funkcjonariuszy i pracowników Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej i Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie w latach 1991-2001.

[16] Relację z otwarcia i poświęcenia kaplicy zamieścili: kpt. J. Szczerba, Biskup Polowy WP i SG gen. dyw. Sławoj Leszek Głódź poświęcił kaplicę w CS SG, „Gazeta Kętrzyńska. V (1994) nr 21 (189), s. 1, 3; H. Kałiniczenko, Panie cóżeś nam uczyni?...”, „Życie Kętrzyzna. 1994 nr 63 (72) z dn. 21.05.1994, s. 1, 10; Straż z kaplicą, „Gazeta Olsztyńska” z dn. 13-15.05.1994; Pierwsza kaplica w Straży Granicznej, „Polska Zbrojna” z dn. 20-2.05.1994.

[17] E. Szmigielska-Jeziarska, Kętrzyń-Parafia Wojskowa p.w. Św. Mateusza Ewangelisty, Nasza Służba, nr 10

(2003), s.2.

[18] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000, ... dz. cyt., s. 360.

[19] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010, Tarnów 2010, s. 118.

[20] Z. Kępa, Wizyta Biskupa Polowego WP w Karpackim Oddziale Straży Granicznej, www.ordynariat.pl/pl/161_4819.html (dostęp 01.02.2011).

[21] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010..., dz. cyt. s. 151

[22] Status rezydenta w przypadku duszpasterstwa w Chełmie pozwala na stworzenie innych relacji pomiędzy proboszczem parafii wojskowej a kapłanem Nadbużańskiego Oddziału SG aniżeli status wikariusza parafialnego. Zobowiązania rezydenta względem parafii i parafii względem rezydenta określa spisywana przez dwie strony umowa.

[23] A. Mazur, R. Chromiński (oprac.), Chełm – Parafia Wojskowo-Cywilna p.w. Św. Kazimierza, „Nasza Służba”, nr 8 (2003), s. 12.

[24] Tamże, s. 13.

[25] Patrz: www.nadodrzański.strazgraniczna.pl/historia/nasza-historia.html (dostęp 01.02.2011r.).

[26] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000..., dz. cyt., s. 364.

[27] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010..., dz. cyt., s. 185.

[28] Patrz: www.ordynariat.pl/pl/431_10982.html (dostęp 01.02.2011).

[29] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010..., dz. cyt., s. 192.

[30] R. Preuss, Pielgrzymka Straży Granicznej do Sanktuarium Matki Bożej Jazłowieckiej, Niepokalanowa, Brochowa i Żelazowej Woli, www.ordynariat.pl/pl/426_10710.html (dostęp 01.02.2011).

[31] Lubań do 14 maja 1991r. był siedzibą Łużyckiej Brygady WOP, zaś od 15 maja do 31 grudnia 2009r. – siedzibą Łużyckiego Oddziału Straży Granicznej.

[32] Relacja ks. ppłk. Mieczysława Jackowiaka z dnia 15.01.2011 znajdująca się w archiwum Dekanatu Straży Granicznej.

[33] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000, s. 504.

[34] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000, s. 362.

[35] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000, s. 368.

[36] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010, s. 140.

[37] Schematyzm Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2000, s. 367.

[38] Z. Kępa, D. Berezowska, Informator Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego 2010, s. 140.

[39] Tekst porozumienia został zamieszczony na portalu Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego pod linkiem: www.ordynariat.pl/pl/139_627.html.

[40] Porozumienie między Komendantem Głównym Straży Granicznej a Biskupem Polowym Wojska Polskiego w sprawie organizacji i funkcjonowania katolickiego duszpasterstwa w Straży Granicznej zawarte 2 maja 2007r.

[41] Porozumienie Komendanta Głównego Straży Granicznej i Biskupa Polowego Wojska Polskiego w sprawie organizacji katolickiego duszpasterstwa w Straży Granicznej z dnia 10 marca 1995 roku.

[42] Wypowiedź ks. kmdr. ppor. Ryszarda Preussa zamieszczona w artykule, Z. Kępa, Dziesięć lat posługi..., dz. cyt., s. 7.

[43] Np. Plan zasadniczych przedsięwzięć duszpasterskich na rok 2005 zatwierdzony przez komendanta głównego SG gen. dyw. Józefa Klimowicza i biskupa polowego Wojska Polskiego gen. bryg. Tadeusza Płoskiego. Dokument znajduje się w archiwum dekanatu. Plan zasadniczych przedsięwzięć duszpasterskich na rok 2011 zatwierdził komendant główny SG gen. bryg. SG Leszek Elas oraz biskup polowy Wojska Polskiego

Józef Guzek.

[44] Tekst „Zasad Etyki Funkcjonariuszy Straży Granicznej” został zamieszczony na portalu Straży Granicznej - patrz:

www.strazgraniczna.pl/wrps/porta/fresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/nabor_do_sluzby/etyka_sg/ (dostęp 01.02.2011).

[45] (jes), Ustka: dzieci pracowników Straży Granicznej wypoczywają na I turnusie w Centrum Charytatywno-Społecznym - www.ordynariat.pl/pl/361_7439.html (dostęp 01.02.2011).

[46] W. Kondraciuk, Kętrzyn: „Dzień Dziecka” dla dzieci z Domu Dziecka z Bartoszyca w koszarach Straży Granicznej - www.ordynariat.pl/pl/199_1383.html (dostęp 01.02.2011).

[47] Stypendium z Fundacji Dzieła Nowego Tysiąclecia otrzymała uzdolniona młodzież z Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej dzięki pośrednictwu dziekana SG.

[48] zjk, Koszalin: Dożywanie ubogich i bezdomnych w Parafii Straży Granicznej, www.ordynariat.pl/pl/193_1810.html (dostęp 01.02.2011).

[49] Z. Kępa, Krosno Odrzańskie: kapelani Straży Granicznej debatowali o nowym modelu duszpasterstwa na granicy wewnętrznej UE, www.ordynariat.pl/pl/431_10982.html (dostęp 01-02.2011).